TELEMARK TINGRETT

Dok 1

Justis og Beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.

0030 Oslo

Deres referanse	Vår referanse	Dato
22/371-EGBA	22-040601ADM-TTEL/TSKN	16.03.2022

HØRINGSSVAR – STRUKTUR - TELEMARK

Det vises til Departementets høringsbrev av 26.01.2022 og høringsnotatet «Endringer i domstolstruktur». Det fremgår at Regjeringen har lagt ut forslag om gjeninnføring av den tidligere domstolstrukturen på høring. Forslaget innebærer at dagens 23 tingretter skal tilbake til 60 domstoler i første instans og at dagens 19 jordskifteretter skal tilbake til 34.

*

Telemark tingrett har etter strukturreformen 26.04.2021 tre rettssteder med følgende bemanning og befolkningsgrunnlag (folketall pr. 01.01.2021):

Rettssted	**Embetsdommere**	**Dommerfullmektiger**	**Saksbehandlere**	**Befolkningsgrunnlag**
Skien	6 (1*)	3	14 (2**)	129 000
Notodden	2	1	2,7	30 600
Kviteseid	1	1	2	13 900
Sum	9	5	18,7	173 500

*Sorenskrivaren, som også er dommer, har kontorsted i Skien, men benytter store deler av sin tid på administrative oppgaver i den sammenslåtte domstolen. Rettssted Skien er kontorsted også for **administrasjonssjefen og seksjonssjefen. Begge disse arbeider for en stor del med fellesfunksjoner for alle tre rettssteder. I tillegg nevnes at postmottak og sentralbord for alle tre rettssteder er lagt til rettssted Skien.

Til høringens hovedspørsmål, om å endre dagens struktur, vil vi drøfte:

1. **Ressursutnyttelse**
2. **Faglig utvikling**
3. **Beredskap/sårbarhet**
4. **Utfordringer**
5. **Avslutningsvis vil vi konkludere prinsipalt og subsidiært i spørsmålet om struktur i Telemark.**

Postadresse	**Sentralbord**	**Saksbehandler**	**Bankgiro**	**Organisasjonsnummer**
Postboks 2624 Kjørbekk, 3702 Skien	35692000	Anne Kleven		926723545
Kontoradresse	**Telefaks**	**Telefon**	**Ekspedisjonstid**	**Internett/E-post**
Gjerpensgate 16, Skien. Heddalsveien 28 C, Notodden. Kviteseidgata 13, Kviteseid				www.domstol.no telemark.tingrett@domstol.no

Ad 1. Ressursutnyttelse

Tabellen foran viser følgende:

Rettsstedet Skien har 64,3 % av domstolens ordinære dømmende årsverk og 74,9 % av saksbehandlerårsverkene.

Rettsstedet Notodden har 21,4 % av domstolens dømmende årsverk og 14,4 % av saksbehandlerårsverkene.

Rettsstedet Kviteseid har 14,3 % av domstolens dømmende årsverk og 10,7 % av saksbehandlerårsverkene.

Innkomne nye saker i antall og prosentvis fordeling på rettsstedene i Telemark tingrett fra og med sammenslåingen 26.04.2021 til og med 31.12.2021 viser følgende:

	TVI	**MED**	**ENE**
Skien	188 (80,7 %)	210 (84,3 %)	851 (75 %)
Notodden	24 (10,3 %)	23 (9,2 %)	177 (15,6 %)
Kviteseid	21 (9 %)	16 (6,4 %)	106 (9,3 %)

Oppsummert:

- Rettssted Skien har 64,3 % av dømmende årsverk men mottok hhv. 80,7% - 84,3% - 75% av nye saker i aktuell periode.
- Rettssted Notodden har 21,4 % av dømmende årsverk men mottok hhv.10,3% - 9,2% - 15,6% av nye saker i aktuell periode.
- Rettssted Kviteseid har 14,3 % av dømmende årsverk men mottok hhv. 9% - 6,4% - 9,3% av nye saker i aktuell periode.

Dette viser ubalanse mellom bemanning og oppgaver ved de tre rettsstedene. Ubalansen er en fortsettelse av slik det var med tre selvstendige tingretter i Telemark. Dommerne i Skien har i mange år hatt større arbeidsbelastning enn kollegene i Notodden og særlig i Kviteseid.

Positive virkninger av nåværende struktur:

Det er en forutsetning for reformen at rettssakene skal gå på samme sted som tidligere («nærhetsprinsippet»).

Men, etter sammenslåingen kan arbeidsoppgavene ved Telemark tingrett fordeles mellom både rettssteder og dommere for å utjevne arbeidsbelastningene. Vanligvis ved at dommere/dommerfullmektiger med kontorsted Notodden og Kviteseid utfører oppgaver som geografisk tilhører Skien.

Det gjøres bl.a. ved:

- at dommere/dommerfullmektiger med kontorsted Notodden og Kviteseid avholder rettsmøter i Skien

- at saksbehandleroppgaver og dommeroppgaver som ikke krever rettsmøter overføres fra rettsstedet Skien til rettsstedene Notodden og Kviteseid.
- at ved sykdomsforfall, inhabilitet m.v, avholder dommere rettsmøter i andre rettssteder enn der de har sitt kontorsted. På grunn av dagens bemanningssituasjon, er det hittil rettsstedet Notodden som har hatt størst behov for slik «bistand» fra Kviteseid og Skien.

Nærhetsprinsippet setter grenser for den gevinsten som ellers kunne vært oppnådd ved større fleksibilitet i adgangen til planmessig å flytte rettsmøter mellom rettsstedene.

Konklusjon ressursutnyttelse:

Vi ser at sammenslåingen av de tre tingrettene har medført gevinster ved at:

- Ledig kapasitet hos dommere i rettsstedene Notodden og Kviteseid kan nå planmessig benyttes i rettsstedet Skien. For saksavviklingen ved de to mindre rettsstedene er det på grunn av overkapasiteten ingen målbar negativ effekt av at dommerressurser avgis til Skien.

- Alle tre rettssteder nyter godt av den fleksibilitet som følger av flere tilgjengelige dommere.

- Det er oppnådd en jevnere arbeidsbelastning for dommere og saksbehandlere på de tre rettsstedene pga. mulighetene for fleksibel bruk av personell.

- Saksavviklingen i den sammenslåtte domstolen går hurtigere.

- Det er sjeldnere behov for å utsette saker på grunn av uforutsette forfall hos dommere.

Med mer erfaring og videreutvikling av praksis, forventes større gevinster enn det som er oppnådd etter mindre enn ett år.

Ad 2. Faglig utvikling

Ved tidligere Aust-Telemark tingrett og Vest-Telemark tingrett var bemanningen så beskjeden at mulighetene for faglig utvikling og kontakt isolert sett var begrenset. I tidligere Nedre Telemark tingrett arbeidet så mange dommere/dommerfullmektiger og saksbehandlere at det faglige miljøet kunne ivaretas på en bedre måte enn ved de to mindre tingrettene.

Etter sammenslåingen er det nå jevnlig kontakt om faglige spørsmål over de tidligere rettskretsgrensene.

Det er opprettet fag-grupper for saksbehandlerne, hvor alle rettsstedene er representert i hver av gruppene. Fag-gruppene holder jevnlige samlinger digitalt og fysisk.

Det utredes mulighetene for en mild form for spesialisering for dommerne, uten at vi har konkludert på dette punkt.

Dommerne og dommerfullmektigene har ukentlig felles lunsj med faglig innhold for alle tre rettssteder, med digitalt og fysisk oppmøte.

Det gjennomføres månedlige dommermøter hvor faglige og administrative spørsmål blir behandlet.

Konklusjon Faglig utvikling:

Vi ser at mulighetene for faglig utvikling både for dommere og saksbehandlere er vesentlig bedre i den sammenslåtte domstolen enn i de tidligere tre tingrettene.

Et sterkere fagmiljø vil medføre bedre rekruttering av fagpersoner.

Etter vår mening er det rettsstedene Notodden og Kviteseid som høster størst gevinst ved at tilsatte i alle kategorier er blitt del av et større faglig fellesskap.

Ad 3. Beredskap/sårbarhet

I rettsstedet Kviteseid er det to dommerårsverk. Før sammenslåingen var dette sorenskrivar og dommarfullmektig. Den beskjedne bemanningen gjorde daværende Vest-Telemark tingrett sårbar for uforutsette hendelser, som sykdomsforfall og andre fraværsgrunner. Også ved planlagt ferieavvikling og reiser, kursdeltakelser mv. kunne det oppstå problemer med å holde bemanningen oppe. I tillegg var det slik at dersom sorenskrivaren var inhabil i en sak, var også dommarfullmektigen inhabil. Med resultat at domstolen måtte sende saker fra seg til behandling ved andre tingretter.

Tilsvarende problemstillinger var det ved daværende Aust-Telemark tingrett, selv om bemanningen der i senere år har vært to embetsdommere og en dommerfullmektig.

I begge de to mindre rettsstedene skapte både planlagte og ikke-planlagte fravær praktiske problemer med å holde bemanningen oppe også på saksbehandlersiden.

Etter sammenslåingen til Telemark tingrett, kan vi omfordele både personell og saker mellom de tre rettsstedene ved planlagte og ikke-planlagte hendelser. Ressursene settes inn der det er størst behov. Dette er noe publikum, særlig på de to mindre rettsstedene i Kviteseid og Notodden, nyter godt av.

To år med pandemi har vist at mange fysiske møtepunkter kan erstattes av digital samhandling. Telemark tingrett har opparbeidet god IKT-kompetanse og har personell som betjener alle de tre rettsstedene med denne spesialkompetansen. Hverken Vest-Telemark tingrett eller Aust-Telemark tingrett hadde økonomiske eller personellmessige ressurser til å fylle disse funksjonene. IKT-personellet sørger nå for riktige anskaffelser, drift og vedlikehold av utstyr og funksjoner. Uten denne kompetansen hadde det ikke vært mulig å drive tilnærmet «normal» domstolvirksomhet i de to årene som pandemien har vart.

Det er utvilsomt at de to mindre rettsstedene og det publikum de betjener, har hatt betydelig nytte ved at det er omfattende IKT-kompetanse i den sammenslåtte tingretten.

Konklusjon Beredskap og sårbarhet:

Den sammenslåtte Telemark tingrett er adskillig mindre sårbar for interne driftsproblemer som skyldes fravær, sykdom, habilitetsproblematikk, tekniske utfordringer, lokaler mv. enn

det de tre tingrettene var hver for seg. Dette gjelder især de to mindre rettsstedene Kviteseid og Notodden.

Sett fra et beredskapsmessig ståsted, var tidligere Vest-Telemark tingrett og Aust-Telemark tingrett svært sårbare for driftsavbrudd som skyldtes eksterne forhold som pandemi og/eller andre alvorlige hindringer. Denne sårbarheten er nå redusert.

Ad 4. Utfordringer

Etter sammenslåingen

Det er utfordringer ved å slå sammen tre selvstendige tingretter. Pandemien har forsterket utfordringene, særlig fordi det har vært problematisk å ha fysiske møtepunkter mellom domstolansatte. Når pandemien ser ut for å være på hell, vil mye bli enklere.

Én av utfordringene i den sammenslåtte domstolen er geografisk avstand mellom de tre rettsstedene. I noen grad har tilsatte ved de to mindre rettsstedene pekt på et savn av lokal og fysisk ledelse, fordi nåværende ledergruppe på fire personer har kontorsted i Skien. For å avhjelpe dette – når pandemien er over – legges opp til at de fire i ledergruppen skal ha jevnlig og regelmessig tilstedeværelse på de mindre rettsstedene.

En annen utfordring er at det har vært ulike rutiner på flere områder ved de tre tidligere tingrettene. Dette arbeides det systematisk med, slik at «beste praksis» skal innføres ved alle tre rettssteder. For de tre rettsstedene er dette uansett en nyttig gjennomgang og revisjon av egne rutiner.

«Nærhetsprinsippet», dvs. at hver sak skal behandles der den geografisk hører hjemme, er en viktig del av reformen, men hindrer samtidig optimal ressursutnyttelse. Nærhetsprinsippet fører til at det tidvis kan stå ledige rettsaler og at det er dommere tilgjengelig som kunne vært benyttet bedre. Ved å endre rettskretsgrensene eventuelt gjøre grensene mer «flytende» og/eller myke opp regelverket, kan dette avhjelpes.

Ved eventuell reversering

Dersom domstolstrukturen føres tilbake til slik den var før reformen, gjenoppstår tre selvstendige tingretter i Telemark. Etter vår vurdering vil det være svært uheldig.

En eventuell gjenoppstått Vest-Telemark tingrett vil ha minimumsbemanning med to dømmende årsverk og to saksbehandlerårsverk. En eventuell gjenoppstått Aust-Telemark tingrett vil ha tre dømmende årsverk og 2,7 saksbehandlerårsverk. Følgende tabell viser skjevheter ved dommerbemanningen i de tre eventuelle gjenoppståtte tingrettene:

Dømmende årsverk fordelt på befolkningsgrunnlag:

Nedre Telemark tingrett/Skien: 1 dommer pr. 14 300 innbyggere

Aust-Telemark tingrett/Notodden: 1 dommer pr. 10 200 innbyggere

Vest-Telemark tingrett/Kviteseid: 1 dommer pr. 6 950 innbyggere

Bemanningen er fastsatt av praktiske og historiske årsaker.

Over tid har det vist seg at Vest-Telemark tingrett har hatt en overkapasitet på 0,5 – 0,75 dommerårsverk mens Aust-Telemark tingrett i senere år har hatt en overkapasitet på om lag 0,3 dommerårsverk. Denne overkapasiteten lar seg ikke utnytte i to selvstendige tingretter.

Konklusjon Utfordringer

- Utfordringene ved dagens struktur er i hovedsak praktiske og lar seg løse over tid.

- Utfordringene ved reversering er strukturelle og lar seg vanskelig løse.

Vi minner om at begge de tidligere sorenskriverne i Vest-Telemark tingrett og Aust-Telemark tingrett har ønsket seg bort fra den tidligere strukturen med tre selvstendige tingretter i Telemark.

Ad 5. Avslutning og anbefaling

Prinsipalt

Vi anbefaler at dagens struktur i Telemark opprettholdes. Stikkordsmessig vil vi peke på:

- Dette gir den beste utnyttelsen av økonomiske og personellmessige ressurser.
- For Telemark som helhet, går avviklingen av saker raskere.
- Arbeidsbelastningene for dommere og saksbehandlere blir jevnere på de tre rettsstedene.
- Alle tilsatte blir del av et større faglig miljø.
- Bemanningen på de små rettsstedene opprettholdes.
- Tjenestetilbudet til publikum ved de to mindre rettsstedene blir styrket faglig.
- Tjenestetilbudet til publikum ved de to mindre rettsstedene blir mindre sårbart.
- Det er forutsatt, og vi legger til grunn, at rettssakene skal gå på samme sted som tidligere, dersom partene i den enkelte sak ikke blir enige om noe annet.

Domstolstrukturen har vært et konstant diskusjonstema siden forrige reform ved tusenårsskiftet. Medarbeiderne i domstolen i Telemark er slitne etter mange års usikkerhet og har behov for arbeidsro og konsolidering. Vi ber om tid og arbeidsro for å fullføre sammenslåingsprosessen som startet i april 2021. Resultatet kan og bør evalueres først når strukturen har vært utprøvd i noen år.

Subsidiært

Vi vil advare mot å gjenopprette Vest-Telemark tingrett og Aust-Telemark tingrett som to selvstendige domstoler. Begge enheter er for små til å fungere som fullverdige tingretter.

Tingrettenes oppgaver er endret siden forrige domstolsreform ved tusenårsskiftet. Tidkrevende oppgaver som tinglysing, vergemålssaker, barneavhør, regnskapsfunksjoner samt vielser m.v. er tatt ut fra tingrettene. I tillegg er mange av oppgavene i tingrettene digitalisert og har blitt mindre arbeidskrevende. Den historiske bemanningen i Notodden og i Kviteseid står ikke i rimelig forhold til oppgavene, selv om det i Kviteseid er en minimumsbemanning.

For å utnytte ressurser og kapasiteter, kan de to tidligere tingrettene i Kviteseid og Notodden slås sammen til en ny Øvre Telemark tingrett, dersom dagens struktur skal endres. De to rettsstedene har i dag fem dommerårsverk, som på grunn av overkapasitet kan reduseres til fire ved eventuell sammenslåing. Det frigjorte dommerårsverket kan overføres til Skien.

Det bør ikke være problematisk at en eventuell ny Øvre Telemark tingrett har to rettssteder, slik at forutsetningene om å holde virksomhetene og rettssakene på samme sted som tidligere blir ivaretatt. Et miljø med fire dommere og fire-fem saksbehandlere i samme virksomhet gir tilfredsstillende fleksibilitet og er tilstrekkelig for å opprettholde et godt faglig miljø.

Dersom denne løsningen velges, vil tingretten i Skien kunne gjenoppstå som Nedre Telemark tingrett med det antall dommere og saksbehandlere som arbeider der i dag, eventuelt med en styrket dommerbemanning.

Telemark tingrett

Dag Bjørvik
sorenskrivar